

Rauman historian kartoitus

Tutkimus- ja taideteosuunnittelu: Andrzej Tarasiuk

Tutkimuskäännös: Hannele Kolsio

1. Pronssikaudella maan kohotessa alkoi länsirannikon korkeimmille kohdille ilmaantua asukkaita.
2. Sammallahdenmäen hautakummut ovat osoituksena tästä.
3. Raumanmeren rannoille muodostui keskiajalla kauppapaikka ja satama, joka oli useiden purjehduskelpoisten jokien ja sisämaahan ulottuvien pitkien lahtien vieressä.
4. Germaaninen sana Straumr viittaa suoraan tai kapeaan kulkuväylään, joka ulottui Pyhän Ristin kirkkoon saakka.
5. Raumanjoki oli keskiajalla kapea salmi, joka yhdisti Äyhönjärven Raumanmereen. Se oli 20 metriä leveä ja 4 metriä syvä. Raumanjoen rantaviiva oli lähellä nykyistä Kalatoria, jossa laivoja kiinnittyi viljamakasiinien viereen.
6. 1300-luvulla rakennettiin puinen Pyhän Kolminaisuuden kirkko. Myöhemmin se korvattiin kivisellä.
7. 1400-luvulla fransiskaaniensa ritarikunnan jäsenet saapuivat Raumalle. Munkkiveljet kävivät saarnaamassa pitkin Pohjanlahden rannikkoa ja sisämaassa aina Hämeeseen asti.
8. 17.4.1442 ritari Kaarle Knuutinpoika antoi kuningas Kristoffer III:n nimissä Rauman porvareille privilegion (erioikeuden harjoittaa kauppaa). Tämä kirje on Rauman perustamisasiakirja.
9. Kauppiaat esittelivät nyplättyä pitsiä Raumalla todennäköisesti ensimmäisen kerran 1500-luvun alussa. Seurakunnan rekisterikirjat viittaavat tähän ja pitsillä koristeltuja vaatteita näkyy tuolta ajalta tehdyissä maalauksissa. Toinen teoria on, että merimiehet toivat pitsiä kaupunkiin. On myös ajateltu, että kaupunkiin muuttanut hollantilainen aatelisnainen opetti pitsien tekoa. Myös Vadstenan nunnien roolia tässä asiassa on tutkittu.
10. Alun perin fransiskaani luostarin kirkkona rakennettu Pyhän Ristin kirkko on vihitty käyttöön vuonna 1512.
11. 1500-luvulla Fransiskaanimunkit perustivat *Collegium Raumaensen* ("koulutuksen, hallinnon, terveydenhuollon ja köyhien avun keskuksen"). Fransiskaani luostarin yhteydessä toimi luostarikoulu. 1600-luvulla perustettiin Rauman pedagogio, joka oli kaksivuotinen koulu.
12. 1537, rutto tappaa yli 200 ihmistä, koko Rauman rekisteröidyn väestön.
13. 1538 fransiskaanimunkit karkotetaan Ruotsin kuninkaan Kustaa I:n suorittaman uskonpuhdistuksen vuoksi.
14. 1550 kuningas Kustaa määräsi raumalaisia muuttamaan Helsinkiin auttamaan sen rakentamisessa.
15. 1557, herttua Johannes antoi luvan palata Raumalle.
16. 1572, hollantilaisen laivan tuoma rutto tappaa suurimman osan asukkaista.
17. 1623, Hollantilaisen Willem Janszoon Blaeun kartta kuvaa Raumaa saarena Turun lähellä, koska Pohjanlahden kauppajoiutukset (1617-1775) keskittivät ulkomaankaupan Turkuun ja Tukholmaan. Ennen vuotta 1617 painetuissa kartoissa Rauma on kuvattu oikealla paikalla.
18. 1626, rakennetaan tulliaita rajoittamaan kaupungin kokoa ja verojen keräämistä varten. Kaupunkiin ja kaupungista pois pääsee pois vain kontrolloitujen porttien kautta.
19. 1636, Raumalta viedään purjehdusoikeudet vierailta vesillä 130 vuodeksi.
20. 1640, kolmasosa Raumasta paloi yhdessä Pyhän Kolminaisuuden kirkon kanssa. Pyhän Ristin kirkko muuttuu luterilaiseksi ja siitä tulee Rauman kaupungin ja maaseurakuntien yhteinen kirkko.
21. 1650, Rauman vanhin kartta, jonka asemakaavassa näkyy keskiaika.
22. 1682, Pungilan talosta syttynyt tulipalo tuhoaa kaikki kaupungin yksityistalot ja julkiset rakennukset säästäten Pyhän Ristin kirkon.
23. 1695-1697, sadon epäonnistuminen johtaa nälänhätään, joka tappaa yli 220 ihmistä.
24. Raumalla asuu 1600-luvun loppuun mennessä 400-500 ihmistä.

25. 1710, Rutto tappaa 150 ihmistä, yli viidenneksen väestöstä.
26. Raumalla asuu 1700-luvulle asti 1000 ihmistä.
27. 1713-21, Isoviha jätti vain 30 taloa asutuksi, 43 autioitui, 82 jäi raunioiksi.
28. 1740, vanhin nyplättyjen pitsien valmistukseen liittyvä asiakirja.
29. 1751, kartassa on merkintä Kalatori, joka tunnettiin myös nimellä Karjanketo tai Pikkutori. Kauppatori oli nimeltään Iso tori.
30. 1772, Raumalta kotoisin oleva historioitsija Sven Mellenius kirjoittaa, että nyplättyä pitsiä tehdään melkein jokaisessa kodissa.
31. 1780-luvulla 300 kaupunkilaista ansaitsee elantonsa nypläämällä pitsiä.
32. 1800-luvulle tultaessa Raumanmeri muuttui liian matalaksi laivojen navigointiin.
33. 1808-09, Suomen sodan aikana Rauma kärsii taloudellisesti.
34. 1800-luvun jälkipuoliskolla perustetaan Rauman Nahkatehdas.
35. Aikaa 1700-luvun lopusta 1840-luvulle saakka pidetään raumanpitsien kulta-aikana. Naisten tykkimyssyynä oli raumanpitsien suuren kysynnän. Tänä aikana Raumalla oli käytössä noin 600 nyplästyynyä.
36. 1816, Pyhän Ristin kirkon uusklassinen länsitorni on rakennettu Pyhän Kolminaisuuden kirkon raunioista otetuista kivistä.
37. 1830, Rauma saa tapulikaupunkioikeudet, kun Atlantin ylittäminen on mahdollista.
38. 1853, punatauti ja kolera tappavat yli 100 Rauman asukasta.
39. 1855, Krimin sota tuo ulkomaisia fregatteja, jotka pommittavat kaupunkia kahdesti tuhoten varastoja ja puuvarastoja.
40. 1872, Rauman kanaali valmistuu.
41. 1880, Merikoulu perustetaan.
42. 1890-luku merkitsee purjelaivojen aikakauden loppua ja Rauman talouskasvua. Kokemäen Peipohjan ja Rauman välille rakennetaan yli 47 kilometriä pitkä leveäraiteinen rautatie. Rakennusrajoitusten vuoksi useimmat talot kunnostetaan ja niille annetaan uusrenessanssityylinen ulkoasu.
43. 1896, Seminaari miehille alkaa, tunnetaan tällä hetkellä nimellä Rauman opettajankoulutuslaitos.
44. Raumalla on 1800-luvun loppuun mennessä noin 5000 asukasta.
45. 1903, Rauman museo muuttaa Raatihuoneen ensimmäiseen kerrokseen. 1930 museo on myös toisessa kerroksessa.
46. 1912 Wuojoki Gods AB:n saha aloitti Rauman teollistumisen.
47. 1918, punatauti ja influenssa (H1N1-influenssa A-virus, espanjantauti on harhaanjohtava) tappaa 150 asukasta Rauman köyhimmällä alueella.
48. 1930 Rauman murteella kirjoittanut lääkäri ja kirjailija Hjalmar Nortamo kuolee 71-vuotiaana. Rauman murre sisältää sanoja balttilaisista kielistä, ruotsista, englannista ja virosta.
49. 1940, Talvisodan pommi-iskut tuhosivat suuren osan Raumasta, erityisesti Naulamäkeä, Rantakatua, Savilankatua ja Anundilankatua.
50. 1945, Hollming Oy:n telakka perustetaan.
51. 1947, Rauman Kansalaisopisto aloittaa perinteisen pitsinnypläyksen opetuksen.
52. 1950, Raumalla asuu 25000 ihmistä
53. 1960, on viimeinen vuosi ennen kuin Kalatorista tulee parkkipaikka.
54. 1960-luku, Rauman Kanaali muuttuu purjehduskelvottomaksi ja on isku Rauman maineelle merikaupunkina. Nahkatehdas suljetaan ja puretaan 10 vuotta myöhemmin. Berndt Aminoff valmistelee uutta asemakaavaa, joka vaatisi Vanhan Rauman puskutraktoroimisen ja sen korvaamisen ajalle tyypillisillä betoni- ja tiilirakennuksilla, mutta sitä ei hyväksytty.

55. 1969, Paperitehdas aloittaa toimintansa ja käy läpi useita maailmantalouden todellisuutta heijastavia nimimuutoksia: Rauma Wood Oy, Rauma Oy, Rauma-Raahe Oy, Rauma-Repola Oy.
56. 1970, Rauman musiikkiopisto perustetaan.
57. 1970-luvulla raumalaisyntyinen arkkitehti Eero O. Kari laatii suunnitelman yksikerroksisesta korttelista, tasakattoisesta tavaratalosta ja kolmesta 17-kerroksisesta kerrostalosta. Suunnitelmassa osa rakennuksista purettaisiin ja tilalle rakennettaisiin tasakattoisia laatikoita, kuten 1930-luvulla rakennetun hirsirakennuksen tilalle torille tulee pankki. Jatkokehitys pysähtyy, koska vanhempi neljän lapsen äiti kieltäytyy myymästä taloan, mikä tekee jatkorakentamisen mahdottomaksi.
58. 1972, Rauman taidemuseo avautuu.
59. 1974, Jussi K. Vikaisen Franciscus Assisilaisen (1181/82-1226) patsas pystytetään Pyhän Ristin kirkon eteen. Hän perusti luostarikunnan ja on muun muassa eläinten, kauppiaiden ja ekologian suojeluspyhimys.
60. 1975, talojen säilymiseksi asukkaat alkavat suunnitella yhdistystä. Vanha Rauma Yhdistys muotoutuu.
61. 1979 Olkiluodon ydinvoimalaitos otetaan käyttöön 20 km:n päässä Raumalta.
62. 1980 Rauman kaupunginvaltuusto hyväksyy nykyisen asemakaavamuutoksen.
63. 1983, Merimuseon säätiö perustetaan.
64. 1991, Vanha Rauma listataan Unescon maailmanperintökohteeksi ensimmäisenä Suomessa.
65. 1990-luku Tammelan korjausrakentamiskeskus perustetaan auttamaan talojen jatkuvaa ylläpitoa. "Suojattuja" rakennuksia ei saa tuhota ilman pätevää syytä. "Säilytettävä mieluiten" tulee entisöidä, mutta se on mahdollista korvata uudella, ympäristöön sopivalla rakennuksella.
66. 1990-luvulla Sampaanalanlahden teollisuusalueella ovat Yhtyneet Paperitehtaat ja Metsä-Botnia Oy:n paperi- ja sellutehtaat.
67. 1992 telakat Rauma-Repola Oy ja Hollming Oy fuusioituivat Finnyards Oy:ksi, jonka myöhemmin omisti norjalainen Aker Maritime.
68. 1992 Teknillinen korkeakoulu aloittaa insinöörikoulutuksen, myös Terveystieteiden oppilaitos tulee Raumalle.
69. 1997, Satakunnan ammattikorkeakoulu perustetaan Raumalla.
70. 2008 telakkaa operoi STX Finland. Vuonna 2013 yhtiö ilmoitti Rauman telakan sulkemisesta ja vuonna 2014 Rauman kaupunki osti sen.
71. 2020, Raumalla (sisältäen Kodisjoen ja Lapin) asuu 39000 ihmistä. Lähikunnat ovat Eura, Eurajoki, Kiukainen, Köyliö, Säskylä, Laitila ja Pyhäranta.

Bibliography

1. Rauma. Published by Oy Länsi-Suomi, Kirjapaino, Rauma ©1965
2. Rauma: tehokas ja teollinen. Ari Haarala, Kyösti Rapponen, Pekka Tuomola. Pent M. Valmunen and Oy Lanal Finland. ©1982.
3. Rauma. Markku Korpi-Hallila, A.R.P.S. Markku Korpi-Hallila and the City of Rauma ©1983
4. Rauma. Text by Hannu Halmeenmäki. Published by City of Rauma. ©1991
5. Vanha Rauma. Pentti M. Valmunen. ©1992
6. Rikas rakas, Vanha Rauma. Pekka Lehmuskallio, Asko Tanhuanpää. ©2001 Kirjapaino Oy West Point, Pekka L, Asko T.
7. Rauma I. published by Aero-Picture Oy ©2009
8. Vanha Rauma. Altti A. Salo, Raimo Sundelin. Länstuuli ©2015
9. Raum enne ja ny. Photographer Yrjö Juuruskorpi, translator Sini Sundholm Published by Old Craft Inspiration T:mi ©2017 ISBN: 9789526874227
10. https://en.wikipedia.org/wiki/Rauma,_Finland <https://www.visitrauma.fi/en/>
11. <https://raumaguide.travel.blog/2019/06/01/bobbing-lace/> <https://whc.unesco.org/en/list/582/>

RAUMARS

Canada Council
for the Arts

Conseil des arts
du Canada

Andrei Taranuk, Multidisciplinary Artist

